

HET STAP-BUDGET: 5 STAPPEN VOORUIT!

Op 1 maart 2022 ging het STAP-budget dan eindelijk live. Het STAP-budget vervangt de regeling fiscale aftrekbaarheid studiekosten. Belangrijkste reden hiervoor was om de beschikbare gelden beter terecht te laten komen bij de doelgroep die dat het hardste nodig heeft, lees: mensen die hoogstens een MBO-opleiding hebben genoten. Vanaf het begin ligt de regeling onder een vergrootglas en zijn er vanuit alle kanten bezwaren tegen de werking van het STAP-budget. Nu de eerste 5 aanvraagtijdvakken zijn verstreken, is de kritiek alleen maar toegenomen. In hoofdlijnen komen de klachten vanuit 3 kampen.

1. Burgers die achter het net vissen

STAP is opgebouwd uit 6 aanvraagtijdvakken en elke 2 maanden begint er een nieuw tijdvak. Naar nu blijkt, is elk tijdvak binnen enkele uren 'uitverkocht'. Hierdoor vissen veel mensen achter het net. Daarnaast zijn er mensen die een voorkeur hebben voor de oude fiscale regeling, omdat het voor hen makkelijker was om de fiscale aftrekbaarheid einde jaar toe te passen en ook omdat deze hoger was (€ 2.500 i.p.v. € 1.000). Ook is er een grote groep mensen die je niet hoort over het STAP-budget, simpelweg omdat deze groep (nog steeds) niet wordt bereikt. Deze doelgroep met een lagere scholingsintentie gaat immers niet in de wachtrij staan voor het STAP-budget, maar vist desalniettemin ook achter het net. Dit zou juist wel een belangrijke doelgroep moeten zijn voor het STAP-budget, kijkend naar het gedachtengoed.

2. Opleiders

Ondanks dat nu regelmatig geschetst wordt dat opleiders met deze regeling hun zakken vullen, zijn ook zij in veel gevallen niet blij met de huidige invulling van het STAP-budget. Dit zijn enerzijds deelnemende opleiders die aangeven dat de opgestelde processen en voorwaarden die ingericht zijn door het UWV om STAP vorm te geven niet werkbaar zijn. Dat betreft o.a. de voorwaarden, het aanmeldproces, de beperkte tijd waarin aanmelden dient te gebeuren en de administratie die met inschrijvingen is gemoeid. Ook het bijbetalen door deelnemer, werkgever of een andere bron (bijv. andere subsidies of potjes) dient door de opleider zelf te worden gefaciliteerd en daarmee loopt de opleider ook een extra (financieel) risico. Dat terwijl bijbetaling niet alleen de inzet van het STAP-budget efficiënter zou maken, maar het maakt het ook laagdrempeliger om je in te schrijven voor opleidingen die duurder zijn dan € 1.000. Anderzijds zijn het niet deelnemende opleiders die van mening zijn dat er misbruik wordt gemaakt van de regeling (o.a. verhoging van prijzen en het aanbieden van twijfelachtige opleidingen). Daarnaast leidt STAP volgens hen tot oneerlijke concurrentie en draagt de regeling onvoldoende bij aan het doel van een Leven Lang Ontwikkelen.

3. De politiek

Politieke partijen ontvangen bovengenoemde signalen en stellen vragen bij de inzet en werking van STAP. Kamerleden als Marijke van Beukering-Huijbregts (D66), Peter Kwint en Bart van Kent (beiden SP) hebben [kamervragen gesteld](#) aan Karien van Gennip, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Er worden zelfs [meldpunten](#) opgetuigd voor burgers om hun ongenoegen te delen. Inmiddels heeft dit ook tot veel aandacht in de media geleid bij o.a. [RTL Nieuws](#) en [Tros Radar](#) en [Follow the Money](#).

Kommer en kwel?

Maar is het dan allemaal kommer en kwel met het STAP-budget? Nee, wat mij betreft niet. De intentie van de regeling staat namelijk als een huis. Die intentie is om een regeling, die verstopt is in de belastingaangifte, makkelijker toegankelijk te maken en om daarmee de doelgroepen te bereiken die scholing het hardst nodig hebben. Op 16 november 2020 schreef ik daarom al dat [de potentie van het STAP-budget geweldig is](#).

Ruim 2 jaar na dato van mijn initiële enthousiasme, moet ik wel constateren dat STAP op de manier waarop het nu is ingericht NIET werkt. Ik zal hier geen uitputtende lijst van gemaakte fouten opnoemen, die zijn inmiddels genoeg besproken in de verschillende publicaties. In ieder geval is duidelijk dat er opnieuw moet worden gekeken naar de basisuitgangspunten waar zowel deelnemers als opleiders mee worden geconfronteerd. En ja, veel van de gemaakte fouten waren 100% te voorkomen geweest. Maar we zijn nu waar we zijn. De winst is dat het STAP-budget in ieder geval (letterlijk) in de spotlight staat, terwijl de oude regeling voor veel mensen onbekend was.

5 STAPPEN vooruit

Hoe nu verder? Laten we voorop stellen dat er enorm veel te verbeteren valt. Hieronder dan ook de eerste 5 STAPPEN om STAP te verbeteren!

STAP 1. Stop de ratrace

Als het de ambitie is om doelgroepen met een lagere scholingsintentie en een opleidingsniveau niet hoger dan MBO te bereiken, dan gaat je dat niet lukken door 6x per jaar een wedstrijd 'snel aanmelden voor gevorderden' te houden. 6x per jaar om 09.00 uur klaar zitten om je hopelijk voor een opleiding aan te mogen melden, past niet in een duurzame scholingsaanpak. Los van dat het wedstrijelement op zichzelf al totaal niet bevorderlijk is, sluit je grote groepen uit die om welke reden dan ook (op dat moment) niet achter een scherm kunnen zitten.

Stop met het op=op mechanisme per tijdvak en geef voorrang aan de juiste doelgroepen. Dit betekent dus dat aanvragen beter beoordeeld dienen te worden en dat de gedefinieerde doelgroepen hier voorrang in krijgen. Deze beoordeling hoeft ook helemaal niet tot vertraging te leiden in het toekennen van de subsidie. Aanvragers loggen in met DigiD en delen tal van persoonlijke informatie met het UWV tijdens het aanmeldproces. Op basis daarvan kan volledig geautomatiseerd de rechtmatigheid en doelmatigheid van de aanvraag worden getoetst. Hierin kan niet alleen opleidingsniveau worden meegenomen, maar ook bijv. de financiële noodzaak tot subsidie of de nood van scholing o.b.v. bijv. recent gevolgde opleidingen of huidige positie op de arbeidsmarkt. Loop je hiermee het risico mensen uit te sluiten? Jazeker, maar dat gebeurt nu ook al. Het is verschil is dat er dan wordt uitgesloten op noodzaak in de arbeidsmarkt en niet o.b.v. wie de tijd er voor heeft en het snelst kan aanmelden.

STAP 2. Verminder de directe invloed van opleiders

Opleiders moeten opleiden en niet het 'verkoopkanaal' van STAP zijn. Deze regie moet de subsidieverstrekker zelf nemen. Het huidige systeem zorgt ervoor dat opleiders middels voorinschrijvingen mensen een voorsprong kunnen geven in de ratrace die 6 keer per jaar wordt georganiseerd. Aanvragers zijn voor aanmelding ook afhankelijk van het STAP-aanmeldingsbewijs van de opleider. Deze kan met uitgekiende marketing en gestroomlijnde

processen grote invloed hebben op de STAP-succesratio. Er is voor opleiders niet meer geld in de markt gekomen (de pot fiscale aftrekbaarheid studiekosten was immers ongeveer gelijk), maar de invloed die opleiders hebben op de inzet en benutting van het geld is wel fors toegenomen.

Ondanks dat opleiders niet de primaire doelgroep zijn, spelen ze wel een belangrijke rol in het succes van de regeling. Ook voor opleiders is STAP een nieuwe regeling met veel voorwaarden. Een deel van die voorwaarden zou moeten worden aangepast om zowel de deelnemer als de opleider te dienen. Persoonlijk ben ik een groot voorstander van het actief betrekken van opleiders bij de regeling (bijv. via de NRTO en de MBO Raad), zonder ze de regie te geven over de inzet van het budget. Sterker nog, als opleiders profiteren van een dergelijke regeling, zouden ze zelfs een geldelijke bijdrage kunnen leveren in de vorm van cofinanciering. Een korting die óf bijdraagt aan de uitvoering van het STAP-budget, óf een korting die ervoor zorgt dat opleidingen goedkoper worden waardoor er meer opleidingen voor STAP in aanmerking komen. Dat laatste gebeurt overigens al. Er zijn opleiders die hun prijzen bewust hebben verlaagd om onder het STAP-plafond van € 1.000 te komen. Daarmee geeft STAP juist een positieve prijsprikkel aan opleiders.

STAP 3. Verbeter de samenstelling van het register

Er is veel te doen geweest over de samenstelling van het register en inmiddels zijn al meerdere opleiders en opleidingen uit het register verwijderd. Dat benadrukt dat er meer regie dient te zijn op het aanbod van opleidingen dat voor STAP in aanmerking komt. In de basis is een register dus nodig en opleiders die daar niet in opgenomen zijn, vallen buiten de boot. Primaire doelgroep van STAP is de burger, niet de opleidersmarkt. Een dergelijk groot initiatief kan uitsluitend werken met een register o.b.v. heldere en doeltreffende uitgangspunten. Tot zover is een register dus gewoon nodig. Maar kloppen de uitgangspunten en de werking van het register wel? Daar zijn terecht vraagtekens bij gezet. Net zoals dat er terecht vraagtekens worden gezet bij de rol (en kwaliteit) van EDUDEX als verplichte datahub voor STAP. Er zijn betere opties beschikbaar, die direct meerdere kernproblemen van STAP kunnen tackelen.

Ik heb hier geen uitputtende lijst van uitgangspunten gemaakt, maar wel 2 verbeterpunten t.o.v. het huidige register. Beiden worden reeds door het ministerie van SZW gebruikt in andere opleidingsregelingen, zoals NL Leert Door.

- Een opleiding in het register moet minimaal 1 jaar bestaan. Dit voorkomt twijfelachtige nieuwe opleidingen die puur ontwikkeld zijn t.b.v. het STAP-budget. 'Oude' opleidingen die vervangen worden door een opvolger omdat bijv. de certificering verandert, vallen vanzelfsprekend niet onder deze verplichting.
- Een opleiding moet bijdragen aan de toekomstige positie op arbeidsmarkt van de deelnemer. Dit is reeds een belangrijk criterium, maar hier kan nog veel strenger op getoetst worden. Voor veel opleidingen is dit een vanzelfsprekendheid, maar zeker binnen het domein van persoonlijke effectiviteit (waar veel STAP-budget aan wordt gespendeerd) is dit zeer de vraag. Vraag opleiders om een heldere motivatie bij dergelijke opleidingen en stel een commissie in die dit beoordeelt. Het is mooi dat het STAP-budget veel wordt gebruikt, maar het is pas effectief als het bijdraagt aan zowel de positie van de deelnemer op de arbeidsmarkt als aan de arbeidsmarkt zelf.

Het STAP-budget is overheidsgeld en dient dan ook de samenleving en in het bijzonder de arbeidsmarkt.

STAP 4. Creëer 1 centraal platform en proces voor burgers

Het ministerie van SZW heeft een groot deel van de regie uit handen gegeven aan opleiders. Er is geen centraal, onafhankelijk platform waarop deelnemers zich kunnen oriënteren op het aanbod en vanuit daar een aanvraag kunnen doen. Deelnemers gaan (gelokt door uitgekende marketing) naar de site van de opleider en starten daar feitelijk hun aanvraag. Als je als overheid de regie wil nemen over een Leven Lang Ontwikkelen, dien je de gehele keten te beheren (wat overigens niet betekent dat het wiel opnieuw uitgevonden hoeft te worden). Neem de regie op het aanbod en het aanvraagproces. Zorg voor 1 centraal platform en biedt daarnaast toegang via geautoriseerde Rijks,- Regio- en Sector initiatieven. Er is inmiddels een eerste aanzet gedaan via [Leeroverzicht.nl](https://leeroverzicht.nl), al lijkt het er hierbij wel op dat het wiel opnieuw uitgevonden wordt en biedt het platform op dit moment nog weinig toegevoegde waarde.

STAP 5. Sluit gericht regio's, sectoren en andere budgetten aan

Het STAP-budget is zo'n € 250 mln groot. Dat lijkt veel, maar inmiddels blijkt dit nogal tegen te vallen. Gelukkig zijn er meer opleidingspotjes in de markt. Dat gaat namelijk om miljarden! Deze gelden kampen vaak met een probleem wat STAP niet kent: er wordt namelijk weinig gebruik van gemaakt 😊. Door de beschikbare gelden te stapelen (financial engineering), kan er veel beter gebruik gemaakt worden van deze gelden. Ook zorgt dat ervoor dat het totale leerbudget voor het individu groter wordt dan enkel € 1.000 STAP-budget. Dit zorgt ervoor dat er waardevollere opleidingen kunnen worden gevolgd. Waardevoller in de zin dat ze een grotere impact hebben op de arbeidspositie van de deelnemer. Daarmee adresseer je ook de kritiek dat de oude regeling interessanter was omdat daar € 2.500 beschikbaar was.

Waar zitten die gelden dan? Voornamelijk op Sectoraal (bijv. O&O-fondsen, cao's met scholingsvouchers, POB's, leerrekeningen, etc.) en Regionaal (bijv. Regionale Mobiliteitsteams en provinciale en gemeentegelden) niveau. Probleem van beiden is dat er vaak geen eenduidige infrastructuur over de sectoren en regio's heen is. Kies daarom voor pilots met partijen die de infrastructuur op orde hebben om dit op te zetten. Reserveer een deel van het STAP-budget, om het stapelen van deze gelden mogelijk te maken. Dit draagt ook bij aan de duurzaamheid van de STAP-regeling versus de huidige ratrace.

Verantwoording

Tot zover mijn gedachten over de huidige staat van het STAP-budget. En voor de duidelijkheid, dit is allesbehalve een totaaloplossing om tot het ultieme STAP-budget te komen. Dit is een aanzet om een in de kern goed initiatief 5 stappen verder te helpen. Iedereen lijkt op dit moment wel een mening te hebben over het STAP-budget. Veel van die mensen met een mening hebben een belang, terwijl het enige belang wat écht telt, is dat het STAP-budget gaat werken voor Nederland. Ook ik heb ergens een belang. Als oprichter van Edubookers, zijn wij betrokken bij de uitvoer van tal van opleidingsplatformen. Een aantal van die platformen vervullen in regio's de rol van 'mini STAP-budget' (bijv. [Brabant Leert](#), [Limburg Leert](#), [Het Noorden Leert Door](#) en [Scholingsfonds Rotterdam](#)). Met ons andere platform [De Leerrekening](#) geven we juist invulling aan individuele leerbudgetten in sectoren of organisaties (bijv. de Retail sector). Naast dat we daar dus ervaring in hebben en er een mening over hebben, zouden we

ook graag pilots draaien vanuit die regio's en sectoren met het STAP-budget (zie stap 5). Die ambitie is ook een belang en daar ben ik graag eerlijk over.

Verder sparren over hoe STAP beter kan? Ik en velen met mij denken graag mee.